

**טכסט שנכתב לתערוכות "הגן האבוד" אשר הוצגו במקביל בחדרים
נטושים בבית החולים 'הנסן' ובגלרית תיאטרון ירושלים
כתב ואצר: יוסי דברה**

**ירוּשָׁלַיִם סוּגְרַת אֶת לְבָהּ מְעַצְמָה
מִתְעַטְפֶּת בְּמַגְדָּלֵי שְׁמִירָה גְבוּהִים
מְקִימָה חוֹמָה
בֵּינָה וּבֵין הָאֲנָשִׁים**

אלמוג בקר¹

בתערוכה "הגן האבוד" יוצרת רוני ברות נראטיב מיתולוגי פרטי וחושפת לעינינו תהליך מורכב שעברה בשלוש שנות עבודתה במקום הקסום, בית החולים "הנסן", מבנה היסטורי המחכה לגואל, עטוף בבוסתן ירושלמי היולי ובחומה כבדה הסוגרת עליו.

מסע. התהליך שעברה החל, כפי שהיא מספרת, מתוך משיכה עזה למקום, שתחילתה במבט מבחוץ, מחורשת הירח הסמוכה, המשכה בגיחות אקראיות פנימה, וסופה בהתמכרות הדרגתית משכרת ליופיו של המקום, למסתורין ולסודות שלו. "הנסן היה עבורי מין גן עדן אבוד... הבנתי שיש כאן סוד שאני מוכרחה לפענח, מין חידה שאני מוכרחה לצלול לתוכה" היא אומרת.

רוני ברות לוקחת אותנו למסע מבפנים אל החוץ, מתוך המבנה המיוחד דרך הפתחים אל הגן ואל אותו נוף קסום שראו בוודאי החולים ששכנו כאן בעבר - מסע פנימי שנולד מתוך הנפש המתבוננת של האמנית המתייחדת עם המקום ועם זכרונותיו. ארכיטיפ "גן העדן האבוד", שהפך למושג ולסמל בתרבות המערבית וביצירות אינספור ואשר אליו אנו כמהים לחזור כאל רחם רחום ממנו גורשנו, נהפך כאן למקום בעל משמעות שונה. מצד אחד אמנם גונן הגן על החוסים במקום, אבל מצד אחר השתוקקו החולים לצאת החוצה, לחופשי, אל מעבר לחומה הסגורה והרחק מהסטיגמה הנוראה שדבקה בהם לכל ימי חייהם.

זיכרון. המקום מאוכלס בזכרונות אנונימיים, כחבצלות זיכרון הצפות על פני תהום השכחה של הזמן, ונפתחות לעינינו בהדרגה תוך התבוננות בתמונות של חולים מתחילת המאה הקודמת, בחדרי טיפול דוממים וביומנים ישנים ומתפוררים. עבודותיה של רוני ברות כמו פותחות מגירות בזמן, מגירות הנפתחות בפנינו בזו אחר זו ומשחזרות תחושות, חלומות ורוחות רדומות ששכנו במקום.

סוד. מה מסתתר מעבר לחומה? הרצון לנסות ולפענח את הסוד המסתורי בדרך של תיעוד והתבוננות מתמסרת ומזדהה, ושל הבנת הסבל האנושי והבאתו לרמת האוניברסלי, הוא מפתח נוסף להבנת העבודות. סיפורים שמספרים האבנים והעצים... אילו יכולנו להקשיב ולשמוע מה היינו שומעים? מה היינו רואים?

זמן. חוויית זמן אבוד בתוך גן אבוד. תחושה של שחזור חלונות זמן שקפאו והפשרתם. אנו נכנסים לגן שהזמן כמו עצר בו מלכת והנה נוצר מהלך פלאי של מסע בזמן, בדומה למתרחש בסרטו של במאי הקולנוע היווני תיאודור אנגלופולוס "המבט של אודיסאוס", שגיבורו מנסה למצוא פיסת היסטוריה אבודה בצאתו למסע חיפוש בזמן.

רוני ברות משתמשת במגוון אמצעים ושפות מבע אמנותי כדי לספר את סיפור הגן האבוד. עיסוקה ביופי הרב של המקום מתעמת עם המחלה הקשה הנסתרת מאחורי מסך הזמן והסוד, מחלה שהיא מטאפורה חברתית למצבו של האדם באשר הוא.

¹ אלמוג בקר, צִמְאוֹן בְּאֵרוֹת, עם עובד/שירה, 2008.

בעבודותיה בוחרת רוני ברות לגעת ולטפל בזיכרון, בסוד ובזמן בדרך מינורית והומנית, במבט של חמלה ואמפתיה ולא באמצעות הסנסציה, ובכך היא מחיה מחדש את גן העדן האבוד ב"הנסן".

יוסי דברה , מאי 2008